

Javorniški mesečnik

Interno glasilo Astronomskega Društva Javornik

Letnik I, Številka 7, Avgust 2000

Pozdravljeni!

Tokratna številka mesečnika je, kot se za poletje spodobi, začinjena z lahkotnejšim prispevkom, v katerem nam Niko podaja svojo vizijo idealnega opazovanja.

Ideal je nedvomno privlačen, na realna tla pa nas postavi Marko s svojim opisom dejanske opazovalne noči, ob katerem se zavemo, da lahko preživimo prijetno noč tudi, če ne upoštevamo čisto vseh Nikotovih napotkov.

Kakorkoli že — želim vam obilo užitkov v čudovitih poletnih nočeh!

Aram, aram.karalic@usa.net

**DRUŠTVENA SOBA JE
AVGUSTA ZAPRTA!!!**

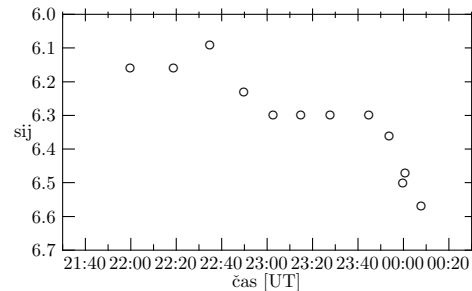
Še eno opazovanje na Javorniku

V petek 20. julija sem cel popoldan z nestrpnostjo gledal v nebo. Vreme ni bilo najboljše, RZ Kasiopije bo imela minimum to noč, poleg tega pa sem vedel da bo na Javorniku kar nekaj ljudi. Ali se mi splača iti ali ne?

Na koncu sem se odločil, da vseeno grem. V Ljubljani je bilo sicer nekaj kopaste oblačnosti, pa vendarle... Ko sem prispel na Javornik, je bilo nebo popolnoma jasno. Obetala se je prekrasna javorniška noč. Pred mano se že prispeli Aleš Česen, Viktor Poredoš in Niko Štritof, kasneje pa sta se nam pridružila še Biba in Igor Grom.

Preden se je stemnilo je imel vsak svoje priprave. Niko se je trudil z ST-6 kamero, Aleš je nameraval fotografirati, Viktor pa narisati komet Linear/S4. Začetek noči je res kazal velike obete, vendar smo vsi pozabili na Luno. Ko je le ta vzšla, je bila noč podobna povprečni ljubljanski noči. Ampak nisem se ustrašil. Luna sicer precej moti, vendar se še vseeno da opazovati spremenljivke. Vse dokler ne pridejo oblaki. Iz poteka svetlobne krivulje se da razbrati, da so le ti prišli okoli druge ure zjutraj, slabo uro pred napovedanim minimumom.

Pač, se zgodi. Vseeno se vidi ena od značilnosti RZ Kasiopije — oster in nenaden padec sija. Celoten potek minimum traja le dve uri in medtem sij pade za magnitudo in pol! Še nekaj se vidi iz slike. Okoli pol ene zjutraj je pričela Luna resno motiti opazovanja, kar je razvidno tudi iz kvalitete meritev.

Slika 1: Potek svetlobne krivulje eklipsne spremenljivke RZ Cas v noči z 20 na 21. julij. Čas je podan v UT

Ne glede na to, da opazovanje RZ Cas ni bilo uspešno, so ostali naredili kar nekaj opazovanj. Viktor je opazoval komet in ga tudi narisal. Upam, da bodo njegove risbe kmalu objavljene na naših spletnih straneh. Niko nikakor ni uspel dobiti fokusa na ST-6, zato je z ST-4 opazoval RZ Cas. Aleš je posnel nekaj fotografij, Igor pa se je v jutranjih urah lotil snemanja Lune na video.

Marko, marko_pust@yahoo.com

Nujne in obvezne priprave za opazovanje z nekaterimi drugimi napotki

V zadnjem času prihaja do pretirane uporabe in zlorabe Goedel-Turingovih strojev, tudi s strani častilcev velepospovane in prekrasne muze Uranije. Posebej se je ta navada razpasla v bivših čezmorskih kolonijah Britanskega kraljestva in pri podložnikih Japonskega cesarja. Ta škodljiva in nemarna razvada uporabe Goedel-Turingovih strojev v povezavi s polprevodniškimi tabelicami in kamrici oziroma vezij s sklopljenim nabojem, se je pojavila tudi v naših krajih.

Zato sem prisiljen, da napišem nekaj nujnih napotkov za opazovanje nebeških stvari in pojavov. Seveda moram upoštevati in spoštovati spoznanja in ugotovitve velecezenjenih mož, kot so Hiparh, Tycho Brahe in Wilhelm Herschel. Vsi so bili veliki častilci naše muze.

Prvi nujni pogoj za uspešno opazovanje je obleka. Za opazovanje zvezd moramo biti čisto in spodobno oblečeni. Za moške velja pravilo temne večerne obleke ali smokinga, samoveznica je obvezna. Spremljevalke morajo imeti dolgo večerno obleko s primernim izrezom. Glede okraskov ne smemo pretiravati. Dovoljena je na primer rdeča vrtnica v gumbnici; dekleta in žene pa naj pazijo, da se ne nakitijo in naličijo preveč. Ravno toliko morajo poudariti svoj spol, da opazovalcu dajo vedeti, da so tudi nekatere zemeljske stvari vredne videnja in poizkušanja ter uporabe. Seveda je samo

po sebi umevno, da moramo biti za opazovanje cisti, gladko obriti in primerno nadišavljeni.

Nekoliko drugačna je obleka in tudi obnašanje pri dnevnem opazovanju Sonca. Obleka mora biti zračna in je lahko nekoliko bolj sproščena, posebej naše spremljevalke morajo pokazati veliko posledic dobrodejnega učinka ultravijoličnega sevanja vrste A. Še bolje je, če nastavijo vso kožo tem blagodejnim učinkom. Tropska čelada, primeren klobuk ali slamniki so obvezni. Pri tem moram nujno pripomniti, da so temni naočniki na meji dobrega okusa.

Že naš veliki prednik Johannes Kepler je uvidel povezavo med nebesi in glasbo. Zato je glasba nujen del opazovanja. Vendar moramo biti pri izboru glasbe previdni, premnogokrat se zgodi, da je izbor glasbe ali prelahkoten ali pa namišljeno poduhovljen. K temu so nagnjeni še posebej mlajši opazovalci, deloma jim to lahko odpuščamo, jih pa moramo na to vedno in sproti opozarjati. Posebej jih moramo ošteti, če poslušajo glasbo, ki prihaja iz Goedel-Turingovih strojev in jih podučiti, da je taka glasba neprimerna. Saj smo vendar v hramu velečenjene Uranije in ne na kakšnem sejmišču!

Tudi glede prehrane in okrepčil moramo biti previdni. V kali moramo zatirati vse poizkuse rastlinožerov in travoje-dov na našem observatoriju! Opazovanje začnemo z ribjo predjedjo in lahkim vinom, ki se zelo dobro ujema tudi z opazovanjem Merkurja in Venere. Opazovanje nadaljujemo z mesno predjedjo, za to priliko je posebej primeren pršut z olivami. Logično moramo stvar zaliti s težkim rdečim ali črnim vinom, ki se poda opazovanju šibkih galaksij. Kljub temu, da sem slišal in tudi sam poizkusil, drugotno mnenje, da se galaksijam bolje poda star portovec s sladico, a raje ostanimo pri vrstnem redu. Ob polnoči je najprimernejši čas za pečenko, seveda sodi zraven suho primerno ohlajeno vino. Glede pečenke se mnenja krešejo, sam sem odločno proti perutnini, ker jo jemo z rokami in imamo potem težave z mastnimi okularji. Priznam pa, da bi mi včasih pečen fazan s primerno omako zelo ustrezal. Najbolj primeren se mi za polnoč zdi srnin medaljon ali divjačina na splošno. Za preostanek noči moramo nujno imeti pripravljene manjše prigrizke, kot so obloženi kruhki s kaviarjem in lososom, jacka z naribanimi gomoljikami ali drobno slano pecivo. Edina prava pijača za čas po polnoči je primerno ohlajeno peneče vino, ki se izredno poda k kroglastim kopicam pri velikih povečavah. S penečim vinom je spodobno, da tudi nazdravimo prihodu našega rumenega pritlikavca nad obzorje. Za sladico si pred spanjem privoščimo kakšno primerno torto, meni osebno je najbolj povšeči torta, po kateri slovi hotel Sahar v bivšem cesarskem mestu Dunaj, z mnogo ne presladke stopene sveže smetane.

Če se predajamo užitek, ko nad pokrajino bdi Pasja zvezda, je nujno da se krepčamo s toplimi napitki: čaj s kubanskim rumom, kava z domačim žganjem, sam sem pristaš kave z dobrim vinjakom. Posebej so topli napitki v časih opazovalcev utrjenih zvezd, ki jih moram vedno znova opozarjati, da se v primeru velikega števila utrinkov vendarle spodobijo peneče vino.

Vinjak ali konjak je izredno primeren za opazovanje velikih planetov, posebej še Saturna. Glede njegove starosti obstaja preprosto pravilo. Vinjak ali konjak mora biti star vsaj en obhod Jupitra. Še glede glasbe, ki se poda k Saturnu, sem sam mnenja, da je zanj najprimernejši 2. stavek VII. simfonije L. van Beethovna. Drugi imajo raje klavirske sonate.

Tudi za starost vina obstaja pravilo. Teran mora biti star

največ en obhod Venere okoli Sonca, medtem, ko morajo biti bela vina stara vsaj eno Marsovo leto. Grozdje za vino pa mora biti obrano ob višku Sončeve aktivnosti.

Najbolj je sproščeno opazovanje Sonca. Zato je tudi prehrana nekoliko bolj navadna. Velikokrat se pokažejo kot primerne mesne kroglice, ki prihajajo s hribovitega predela polotoka Balkana. K njim se izredno poda pivo narejeno po receptu iz Češkega mesta Plzen. Na žalost naš observatorij ni opremljen s studentcem v bližini, pivo moramo namreč hladiti s Carnotovim strojem. Seveda pa ne sme manjkati sveže narejen sladoleđ.

Nekateri šaljivci pravijo, da je kajenje škodljivo. Take neumnosti govorijo samo ljudje, ki ne znajo opazovati, kar se je najbolj pokazalo ob zadnjem popolnem mrku Sonca ko smo samo redki izbranci prižgali smotko s sončnega Karibskega otoka. Prav tako še nisem slišal, da smotka ali pipica ne bi sodila k primernem kozarcu, pravilno temperiranega žganja kakor v dlani primerno ogretega francoskega konjaka.

Mislím, da sem dal mnogo vzgojnih in primernih napotkov za pravo in resno opazovanje. Morda mi bo uspelo prepričati nekatere dvomljivce in zadržteže, da se je treba na observatoriju primerno obnašati in pravilno delovati. Posebej v pogledu oprave in le tej primerne lepega vedenja. Saj se le tako pride do kvalitetnih podatkov in odkritij, in to na spodoben način.

Nikolaj Štritof

Poletne spremenljivke

V spodnji tabeli je zbranih nekaj spremenljivk, ki so zelo primerne za opazovanje v poletnih nočeh. Večinoma so to polperiodične in nepravilne spremenljivke, ki nam lahko pripravijo marsikatero presenečenje. Dovolj je, da naredimo eno meritev vsako jasno noč. V večini primerov zadostuje že navaden binokular 7 × 50.

Zvezda	tip	sprememba sijam
CH Cyg	ZAND+SR	5.6 ^m – 8.5 ^m
W Cyg	SRb	6.4 ^m – 8.5 ^m
R Crb	RCRB	okoli 6.5 ^m
WZ Cas	SRb	6.4 ^m – 8.5 ^m
TX Dra	SRb	6.5 ^m – 8.5 ^m
g Her	SRb	4.3 ^m – 6.3 ^m
X Her	SRb	7.5 ^m – 8.6 ^m
X Opg	M	5.9 ^m – 9.2 ^m
R Sct	RVa	4.2 ^m – 6.2 ^m

Posebej zanimiva je CH Cyg. To je simbiotska spremenljivka, ki jo sestavljata rdeča velikanka in majhna zelo vroča zvezda. Poleg tega sumijo, da je rdeča velikanka tudi spremenljivka tipa Mire. Zanimiva za opazovanje je tudi R Sct - prejšnji mesec je bila spremenljivka meseca pri AAVSO.

Za opazovanje boste potrebovali karte. Nekaj jih dobite pri AAVSO (www.aavso.org), ostale pa pri meni. Veliko jasnih noči!

Marko, marko_pust@yahoo.com